

Oponentský posudek diplomové práce L. Pivoňkové Komplexní analýza televizního diskusního pořadu: zaměření na teorii zdvořilosti.

Diplomantka na publicistické audiovizuální texty zaměřuje metodiku přístupu označovanou jako komplexní analýza komunikačního procesu a textu. Činí tak s porozuměním a pochopením. Zdá se však, že hlavním cílem práce je na vybrané komunikáty aplikovat v současnosti dominantní přístupy vycházející z Griceova kooperačního principu, z Leechových zdvořilostních maxim a teorií zdvořilosti Lakoffové, Brownové a Levinsona, především však z teorie tváře. Neprezentuje však pouze tato teoretická východiska, ale i další složky uplatnitelné a uplatňovatelné při zkoumání komunikace. Uvádí do kontextu práce i konceptuální prostředky žurnalistické komunikace, charakterizuje v daných souvislostech ČT atd. Formuluje významnou hypotézu a v souvislosti s tím soubor výzkumných otázek (viz s. 12).

Lze konstatovat, že jde v zásadě o tři více méně samostatné části, jejichž průnik je pochopitelně reprezentován zkoumanými komunikáty, ale nelze přehlédnout ani možnost konceptuálního průniku naznačeného na s. 95. Samostatnost částí není jen tematická, ale především konceptuální a teoretická. Zatímco komplexní analýza... má charakter posloupnosti deskriptivně analytických kroků, které lze aplikovat na jakýkoli verbální a v jistém smyslu i neverbální komunikát, ostatní části, zejména pak teorie zdvořilosti a tváře, a teorie maxim má charakter, který ji zařazuje do oblasti preskriptivních normativních představ o komunikaci a produkci textů, tedy do oblasti, kde historicky dominují stylistiky a rétoriky. Nelze pominout, že charakter konceptů z oblasti maxim a teorie tváře je do jisté míry zprostředkovaně fundován metodologickými východisky analytické filosofie, konkrétně pokud jde o oblast zkoumání lokuce, ilokuce a perlokuce, o dogmata reprezentovaná teorií zaměřenosti komunikantů na pravdivost, viz pojem závazku, na kooperativnost komunikace simplifikované koncepty pravdy, lži, částečné lži atd.

Posuzovatel práce se hodlá pokud možno zcela vyhnout kritice některých výchozích teoretických a metodologických východisek. Jestliže na dalších stránkách a řádcích bude toto rozhodnutí porušeno, pak to je pouze v těch případech, kdy je to nezbytné z hlediska hodnocení přínosu diplomové práce.

Přes uvedené skutečnosti lze však položit otázku, zda by bylo možné inkorporovat některou ze složek teorie maxim, kooperace v komunikaci (apod.) teorie tváře do procedury komplexní analýzy, která je sama o sobě provedena kvalitně a invenčně. Jde o otázku, (1) zda teoretická a metodologická diskrepance by vůbec dovolila zmíněnou inkorporaci (2) na jakém místě v posloupnosti kroků by tato inkorporace mohla/musela být lokalizována. Prosím, aby se diplomantka nad těmito otázkami zamyslela.

V další části se vyjádřím k několika jednotlivostem, povětšinou se to bude týkat významů jednotlivých slov, zvláště pokud fungují jako termíny. Půjde v těchto souvislostech i o některé nestandardní syntaktické konstrukce, jestliže jejich zvláštnosti signalizují konceptuální užití.

-s. 28 „chce jednat v jejím souladu“

s.36 – rovina - tento termín běžný v tradičních teoriích přirozeného jazyka, v kontextu teorií v práci přijatých není zcela vhodný, vzhledem ke konotačním okolnostem jeho užití

s. 36 – termín rozpoložení – je užit konceptuálně nebo se zřetelem k jeho významu v běžném jazyce?

s. 40 – osoba veřejného zájmu?

s. 43 – slovo uvíjí

Chybí odstavec 5.4 na s.56 ?

s. 62 – Následující podkapitoly diplomové práce se již neváží k vybrané pasáži komunikátu - ?

s. 77 – jeden z dobrých příkladů dokládající, že silné předpoklady jako je tvrzení, že strategií komunikátu je shoda komunikantů, dosažení pravdy, zaměření na šíření „objektivních“ informací, nenáležitost subjektivních názorů apod. způsobuje, že vlastnosti komunikátu, které jsou v reálných komunikačních procesech nutně a nezbytně přítomny, se považují za deformaci komunikace a vykládají se jako celkové snížení hodnot komunikačních procesů. Ve skutečnosti jde pouze o to, že jsou porušovány „předpisy“ zadané k hodnocení procesů

komunikace „didaktickými“ požadavky skutečné komunikaci cizími a neadekvátními.

Kladně je třeba hodnotit texty jednotlivých shrnutí a závěrů (s. 95, s. 101, s. 103, 105), jejich distribuce v rámci diplomové práce je však poněkud méně zřejmá.

Diplomová práce L. Pivoňkové má charakter aplikace určitých souborů konceptů na reálné komunikáty, aniž by přitom docházelo k polemické a kritické reflexi těchto východisek. Z objektivních příčin nemůže práce představovat homogenní celek, neboť teoretická a metodologická východiska jednotlivých složek a témat práce jsou velmi různá, lze říci i navzájem konfliktní. Diplomantka ovšem zcela zřetelně svou práci projevila dobré zvládnutí metodologických a teoretických východisek včetně schopnosti formulovat hypotézy a výzkumné otázky.

Práci doporučuji k obhajobě s předpokladem jejího úspěšného průběhu.

Prof.dr. J. Kořenský, DrSc.